

Леся Червона

кандидат філософських наук, старший науковий співробітник,

завідувач відділу взаємодії вищої освіти та ринку праці

(Інститут вищої освіти НАПН України)

ВІДНОСИНИ МІЖ ВИЩОЮ ОСВІТОЮ ТА РИНКОМ ПРАЦІ: СУЧАСНІ АСПЕКТИ

У сучасному світі доволі поширеною є думка, що освіта є тією сферою, на якій не варто економити, якщо країна прагне досягти найбільшого прогресу у своєму розвитку. «У сучасних умовах найбільшого прогресу досягають країни з розвиненою системою освіти, підготовки та перепідготовки кадрів. Саме країна, що вчиться, досягає значного зростання продуктивності праці, добробуту людей, саме народ, який вчиться, готує плацдарм для майбутнього розквіту національної економіки, науки і техніки. Економія на темпах зростання освіти призводить до падіння рівня продуктивності праці»[1, С. 324].

Осягнення всього спектру відносин між вищою освітою та ринком праці можливе лише з точки зору системного підходу із застосуванням його основних принципів: цілісності; структурності; взаємозалежності структури і зовнішнього середовища; єдності, детермінованості, функціональності, розвитку, децентралізації, невизначеності тощо. Необхідність застосування системного підходу важлива також з точки зору забезпечення координації між урядом, вищою освітою, промисловістю/бізнесом і громадянським суспільством, дозволяючи державній політиці та інституційним стратегіям бути найбільш ефективними.

Останні роки у всьому світі простежуються трансформаційні процеси у вищій освіті, які, безумовно, відрізняються в залежності від національного контексту (соціокультурних умов того чи іншого суспільства), але мають яскраво виражені спільні тенденції, спричинені такими загальними викликами, як: глобалізація, економіка знань, демографічні чинники, масовізація вищої освіти, науково-технічний прогрес, зміни на ринку праці тощо.

До третьої Всесвітньої конференції ЮНЕСКО з питань формування майбутнього вищої освіти (Барселона, 2022 р.), було підготовлено звіт «Відносини між вищою освітою та ринком праці – огляд тенденцій, політики та кращі практики» із загальними рекомендаціями, які пропонується розглядати як частину комплексного підходу для забезпечення скоординованої та узгодженої політики щодо взаємодії вищої освіти та ринку праці на національному та інституційному рівнях. Серед основних рекомендацій: впровадження національної стратегії вищої освіти; стимулювання співпраці між вищою освітою та промисловістю/бізнесом та громадянським суспільством (яке має стати національною метою); запровадження структури ефективності та оцінки впливів для збору, моніторингу та вимірювання загальної ефективності системи щодо національних цілей; впровадження структури кваліфікацій і процесу забезпечення якості; впровадження навчання, інтегрованого в роботу, орієнтованого на роботу (як частину регулярного перегляду навчального плану і реформи, щоб гарантувати, що програми, які пропонуються на рівні бакалаврату та післядипломної освіти, відображають потреби національної та регіональної економіки); залучення промисловості/бізнесу і

громадянського суспільства до розроблення та перегляду програм; запровадження можливостей навчання на основі практики, включаючи стажування, роботу студентів над реальними проектами у своїй громаді, проектами, заснованими на розв'язанні проблем промисловості/підприємства тощо; запровадження інновацій у викладанні та навчанні; підвищення досконалості досліджень через впливи тощо [3, С. 10-11].

Варто зазначити, що національна модель взаємодії вищої освіти з ринком праці формувалася під впливом світових процесів, але повномасштабна війна, яка триває вже понад рік на території України, має безумовно деструктивні наслідки як для системи вищої освіти, так і для ринку праці. За день до повномасштабного вторгнення було схвалено Стратегію розвитку вищої освіти в Україні на 2022–2032 роки, в якій визначено основні пріоритети розвитку вищої освіти в Україні. І хоча, враховуючи теперішню ситуацію, деякі завдання та заходи з реалізації потребуватимуть коригування, стратегічні цілі та ключові завдання залишаються незмінними. Стратегічною ціллю номер два є: «Забезпечення збалансованості ринку праці фахівців з вищою освітою», що у свою чергу передбачає: розбудову дієвої системи прогнозування потреби у фахівцях з вищою освітою на ринку праці та створення механізму співпраці між системою вищої освіти та ринком праці [2]. Досягнення цих цілей є важливими як для розвитку національної системи вищої освіти, так і для відбудови нашої держави після перемоги, а застосування системного підходу дасть можливість реалізувати на практиці принцип цілісного розгляду явищ у їх взаємозв'язку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Лукашевич М., Туленков М. Соціологія. Загальний курс. К.: Каравела, 2004. 456 с.
2. Про схвалення Стратегії розвитку вищої освіти в Україні на 2022-2032 роки. Розпорядження КМУ від 23 лютого 2022 р. № 286. <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-shvalennya-strategiyi-rozvitku-vishchoyi-osviti-v-ukrayini-na-20222032-roki-286->
3. Hazelkorn E. Relationships Between Higher Education and the Labour Market – A Review of Trends, Policies and Good Practices. UNESCO Commissioned Study prepared in view of the 3rd World Conference on Higher Education, forthcoming Barcelona, October 2021. 15 Decmber 2019. <https://static1.squarespace.com/static/596e186fd7bdce7d9e7c0016/t/6051fbd9df1dd52ade8e4b69/1615985633769/The+Relationship+Between+Higher+Education+and+the+Labour+Market+FINAL+Updated+0720.pdf>